

BALKAN HARBI

I. BALKAN SAVAŞI

- **Osmanlı Devleti'nin 19. yüzyılın sonlarında yaşadığı en yıkıcı savaşlardan olan 93 Harbi sonrası Balkanlarda yeni devletler oluşmuş ve bölgedeki statüko baştan başa değişmişti. Bu savaşın sonunda Sırbistan, Karadağ ve Romanya bağımsızlık elde etmiş, Bulgaristan özerk bir yapıya kavuşmuştu. (Yunanistan 1829'da II. Mahmut döneminde bağımsızlık kazanmıştı.). Bu yıkıcı savaştan sonra 1908 yılında özerk Bulgar prensliği bağımsızlığını ilan etmiş, Avusturya-Macaristan Bosna-Hersek'i kendine bağıladığını açıklamış, ayrıca Arnavutlar da 1910'da isyan etmeye başlamışlardır. Bunun yanı sıra Osmanlı Devleti Balkanlarda halen geniş toprakları da elinde tutmaktadır.**
- **Balkanlarda kurulan bu devletler zamanla kendi iç istikrarlarını sağlayıp sınırlarını genişletmek için harekete geçmeye başlamışlardır. Balkan devletlerinin bu yönelişlerinde Rusya'nın bölgede Osmanlı Devleti ve Avusturya-Macaristan İmparatorluğu aleyhine yürüttüğü Panslavizm(Slav birliği) politikasının da önemli etkisi olmuştur.**
- **Osmanlı yönetimi ise bu sırada Osmanlıcılık politikasının bir yansıması olarak kendisine tabi milletleri birleştirerek ülkenin bütünlüğünü bu yolla sağlamak çabası içindedir. Bunun bir yansıması olarak devletin Balkan ulusları arasındaki sorunları ve özellikle kiliseler arası anlaşmazlıkları çözmeye çalışması, bu devletlerin lehine sonuçlar doğuracak ve güç birliği oluşturmalarına katkı yapacaktır.**

- **Balkan devletlerinden ilk olarak 13 Mart 1912'de Bulgaristan ile Sırbistan arasında ittifak anlaşması imzalandı. Bunu Mayısta Bulgaristan ile Yunanistan arasındaki anlaşma takip etti. İttifaka son olarak da Karadağ katıldı.**
- **Balkan Harbi, 8 Ekim 1912'de Karadağ'ın Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etmesi ile başladı. Ardından Bulgaristan, Sırbistan ve Yunanistan da savaş ilan ettiler.**
- **Savaş iki önemli cephede cereyan etmiştir. Doğu cephesinde Bulgarlar karşısında alınan yenilgiler İstanbul yakınlarında Çatalca'da ancak durdurulabildi. Batı cephesinde ise Sırp, Karadağ ve Yunan ordularıyla mücadele edildi. Burada da Sırp ordusu karşısında Osmanlı kuvvetleri Manastır'a kadar çekildi ve Makedonya paylaşılmaya başlandı. Yunanlar ise Rumeli'de ilerleyerek Selanik'i ele geçirmişler ve denizde Ege adalarını işgal etmişlerdir.**
- **Savaş sürerken Sırbistan'ın genişlemesini tehlikeli bulan İtalya ve Avusturya-Macaristan'ın desteğiyle 28 Kasım 1912'de Arnavutluk da bağımsızlığını ilan etmiştir.**

- **Balkan ittifakı karşısında neredeyse Osmanlı Devleti'nin yıkılma durumuyla karşı karşıya kalması büyük devletleri de endişelendirmiştir. Balkan devletlerinin geniş toprakları ele geçirmeleri ve Rusya başta olmak üzere diğer devletlerin müdahaleleri ile barış görüşmelerinin başlaması sağlanmış, 17 Aralık 1912'de Londra Konferansı toplanmıştır. Konferansa Osmanlı ve savaştığı Balkan devletlerinden ayrıca İngiltere, Fransa, Almanya, Rusya, İtalya ve Avusturya-Macaristan devletleri de katılmıştır.**
- **Osmanlı hükümetinin Ege adaları ve Edirne'yi Balkan devletlerine bırakmamak konusundaki tutumu nedeniyle Londra Konferansı uzamış, ancak daha sonra Kamil Paşa hükümetinin bu şartları da kabul etmeyi kararlaştırdığı günlerde İstanbul'da «Babıali Baskını» adıyla anılan darbe olmuş ve hükümet değişikliği gerçekleşmiştir. İttihat ve Terakki Partisinin başta Enver Paşa olmak üzere bir grup subay ve halktan oluşan taraftarlarıyla hükümet binasına yaptıkları baskınla Kamil Paşa hükümeti istifa etmiştir. Bu olayla İttihat ve Terakki Partisi iktidarı tam olarak eline almış ve kendi mutlak otoritelerini kurdukları İttihat ve Terakki dönemi başlamıştır.**
- **Babıali Baskını ardından Mahmut Şevket Paşa başkanlığında kurulan yeni Osmanlı hükümeti Londra Konferansı kararlarını kabul etmediğini ilan edince cephelerde savaş yeniden başlamıştır. Fakat bu defa da Osmanlı orduları yenilmiş, daha fazla toprak kaybı ile birlikte Edirne de Bulgar işgali altına düşmüştür. Bunun üzerine yeni hükümet de konferans kararlarını kabul edeceğini bildirmiş ve 30 Mayıs 1913'te Londra Anlaşması imzalanmıştır.**

* LONDRA ANLAŞMASI ile

Midye-Enez hattının batısında kalan bütün Rumeli toprakları Edirne ve Kırklareli de dahil olmak üzere Bulgaristan'a bırakılmıştır. Selanik ve Güney Makedonya Yunanistan'a bırakılmıştır. Makedonya'nın diğer bölgeleri Sırbistan'a Balkan devletleri arasında paylaşılmıştır.

Anlaşmada Arnavutluk'un sınır durumu ve Ege adalarının geleceğine büyük devletlerin karar vereceğine dair hükümler yer almıştır.

Savaşın sonunda Osmanlı Devleti batıda sadece, bütün Rumeli'yi ele geçirerek Ege Denizi'ne çıkma imkanı bulan Bulgaristan ile sınır komşusu olmuştur.

Bu savaşın sonunda Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki varlığı tamamen sona erdiği gibi, Balkanlarda kaybedilen geniş topraklardan Anadolu'ya göçler de başlamıştır. Fakat Osmanlı'dan koparılan geniş toprakların paylaşılması ve sahiplenilmesi konusu Balkan devletlerini birbirine düşürecek ve II. Balkan Savaşı'nın çıkmasına sebep olacaktır.

II. BALKAN SAVAŞI

- Londra Anlaşması Balkan Savaşı'nın ilk dönemini kapatırken ikinci dönemine kapı açmıştır. Bu anlaşma sonunda Osmanlı Devleti'nden koparılan topraklardan en büyük payı Bulgaristan'ın alması ve özellikle Makedonya üzerindeki anlaşmazlıklar devletleri çıkar çatışmasına sevk etti. Yunanistan, Karadağ, Sırbistan ve I. Balkan Savaşı'na katılmayan Romanya birleşerek, Bulgaristan'a karşı savaş açtılar.
- Yapılan savaşlarda Bulgarlar üst üste yenilerek Doğu Trakya'daki birliklerini batıya kaydırmak zorunda kalmıştır. Bu durumdan faydalanan Osmanlı Devleti, 19 Ekim 1913'te ordularını harekete geçirdi ve Midye-Enez çizgisini aşarak, Edirne ve Kırklareli'ni geri aldı. Meriç nehrinin batı kıyılarına geçilmesine ise Avrupalı devletler mani oldu ve Osmanlı orduları Meriç kıyısında durmak zorunda kaldı.

- Bulgaristan diğer Balkan devletlerine karşı da yenilince barış istemek zorunda kaldı ve diğer Balkan devletleri ile 10 Ağustos 1913'te Bükreş Anlaşmasını imzaladı. Bu antlaşma ile Bulgaristan; Dobruca'yı Romanya'ya, Kavala'yı Yunanistan'a vermiş ve Makedonya'dan ufak bir toprak parçası almıştır. Bükreş Anlaşması'na Osmanlı Devleti katılmamıştır.
- II. Balkan Savaşı sonunda Osmanlı Devleti Balkan devletleri ile ayrı ayrı yaptığı anlaşmalardan ilkinin Bulgaristan ile yaptı. 29 Eylül 1913'te imzalanan İstanbul Anlaşması ile Bulgaristan, Edirne, Kırklareli ve Dimetoka'yı geri veriyor ve Meriç Nehri iki devlet arasında sınır oluyordu. Bulgaristan'da kalan Türklerin yasal hakları garanti altına alınıyor ve isterlerse dört yıl içerisinde Anadolu'ya göç edebilecekleri kararlaştırılıyordu.
- Osmanlı Devleti Yunanistan ile 14 Kasım 1913'te imzaladığı Atina Anlaşmasına göre Yunanların işgaline düşmüş olan topraklar onlara bırakıldığı gibi Girit adası üzerinde de hak iddia edilmeyecekti. Yunanistanda kalan Türklerin hakları güvence altına alınacaktı. Ayrıca bu anlaşmayla Osmanlı Devleti Ege Adaları meselesinin halli konusunda Londra Antlaşması'nın belirlediği, konunun büyük devletlerin kararına bırakılması maddesini de kabul etmişti. (İtalya ile Yunanistan'ın işgaline uğramış olan Ege Adaları konusunda Londra'da toplanan "Elçiler Konferansı", 1914 şubat ayında Meis adası dışında İtalya'nın işgal ettiği adaların İtalya'ya, Gökçeada ve Bozcaada dışında Yunanistan'ın işgal ettiği adaların ise Yunanistan'a bırakılması kararını aldı.).
- Osmanlı Devleti artık sınırının kalmadığı diğer devletlerle de oralarda kalan Türklerin haklarının korunması konusunda anlaşmalar yapmıştır.

SAVAŞIN SONUCUNDA

- **Balkan Harbinin tamamen sona ermesi ile Osmanlı Devleti Edirne ve Kırklareli gibi iki şehrini(Doğu Trakya) geri kazanmakla birlikte Meriç nehrinin batısındaki tüm topraklarını kaybetmiştir. Rumeli denilen ve yüzlerce yıl Türk idaresi altında kalarak adeta Türkleşmiş olan büyük bir saha savaşla terkedilmiştir.**
- **Savaşın sonunda Balkanlar gibi Ege Denizi'nde de devletin varlığı ve hakimiyeti son bulmuştur.**
- **Savaşın en olumsuz sonuçlarından birisi de savaş esnasında ve sonrasında bölgede yaşanan zulüm ve katliamlar dolayısıyla Rumeli'den Anadolu'ya büyük göç dalgalarının başlaması olacaktır.**
- **Bu savaşın sonunda devletin Avrupa diplomasisinde yalnızlığa terkedilmesini toprak bütünlüğü açısından oldukça tehlikeli gören Osmanlı devleti yöneticileri, I. Dünya Savaşı öncesi Avrupa'da oluşmuş bloklaşmalara katılma gayretine girmişlerdir.**
- **Savaşın sonunda Osmanlıcılık politikasının iflas ettiği görülmüş ve Türkçülük ve millileşme hamlesine hız verilmeye çalışılmıştır.**

I. DÜNYA SAVAŞI

(1914-1918)

DÜNYAYI SAVAŞA SÜRÜKLEYEN ANA GELİŞMELER

- 18. yüzyılın ikinci yarısında Avrupa'da meydana gelen ve er ya da geç bütün dünya milletlerini etkileyen iki önemli gelişme olmuştur ve bu gelişmeler I. Dünya Savaşı'nın ana sebepleri olarak gösterilebilir.
- **1. Fransız İhtilali:** Bu ihtilalden sonra dünyada yayılmaya başlayan milliyetçilik, eşitlik, adalet, özgürlük, bağımsızlık gibi kavramların yarattığı değişim, çelişki, çatışma atmosferi, dünyayı sosyal, kültürel, siyasal alanlarda önemli bir farklılaşmaya yönlendirmiştir. Özellikle milliyetçilik akımı ile başlayan uluslaşma süreci mutlak monarşilerin sarsılmasına ve çokuluslu devletler için yıkıma neden olmuştur.
- **2. Sanayi Devrimi:** Bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelerin üretim alanına uygulanmasıyla yaşanan bu devrimin sonucunda dünyada çok önemli bir değişim başlamıştır. Devrim beraberinde hammadde, sermaye ve pazar ihtiyaçlarını getirmiş, sanayileşen ülkeleri emperyalist sömürgeciliğe yöneltmiştir. Avrupanın gelişmiş sanayi devletleri, dünyanın bu sanayii geliştirememiş geniş coğrafyaları üzerinde ekonomik, siyasî ya da askerî etkinlikler oluşturmuşlardır. Bu devletlerin hammadde ve pazar rekabeti, dünyayı bir savaşa sürükleyen en önemli etken olacaktır.
- Bunun yanı sıra savaştan önce oluşan gruplaşma ve katılan devletler özelinde de I. Dünya Savaşı'nın birçok sebebi sayılabilir.

SAVAŞIN TARAFLARI: ÜÇLÜ İTİLAFA VE ÜÇLÜ İTTİFAK DEVLETLERİ

- **A. ÜÇLÜ İTTİFAK(Bağlaşma):** **Almanya, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ve İtalya arasında 1883'te oluşturulmuştur.**
- **(Daha sonra bu gruba Osmanlı Devleti ve Bulgaristan katılacak; İtalya ise savaş başladıktan sonra bir süre tarafsız kalacak fakat sonra saf değiştirerek İtilaf safında savaşa girecektir.).**
- **B. ÜÇLÜ İTİLAFA(Anlaşma):** **İngiltere, Fransa ve Rus Çarlığı arasında 1907'de kurulmuştur.**
- * **(Anlaşma bu üç devlet arasında imzalanmakla birlikte savaş başladığında Sırbistan; daha sonra ise pek çok devlet bu safta savaşa dahil olacaktır. İtalya, ABD, Japonya, Romanya, Belçika, Portekiz, İspanya, Yunanistan...).**

SAVAŞA KATILAN DEVLETLER ÖZELİNDE SAVAŞIN NEDENLERİ

İngiltere ile Almanya arasında ortaya çıkan ekonomik ve siyasî rekabet.

Savaşın en etkili sebebi budur.

1871'de Prusya krallığı öncülüğünde Alman millî birliği kurulmuştu. Siyasî birliğini sağlayan ve aynı zamanda önemli bir sanayi devleti olarak ortaya çıkan Almanya, hammadde ve pazar arayışına girmişti ve bu konuda en büyük rakibi olarak İngiltere'yi görüyordu.

Sanayi devriminin başladığı ülke olan İngiltere, güçlü sanayisinin ihtiyaçlarını karşılamak ve ürünlerine Pazar oluşturmak için dünyanın en büyük sömürge imparatorluğunu oluşturmuştu. Kuzey Amerika, Afrikanın bir bölümü, Hindistan ve Güney Asya, Kıbrıs ve Mısır gibi sahalarda çok geniş sömürgeler edinmişti. Bu sahalarda İngiltere'nin açık pazarı halindeydi.

İngiltere'ye oranla daha geç sanayileşmekle birlikte, daha yeni ve modern bir tesisleşme ve ürün kabiliyetine sahip olan Almanya, İngiltere'nin sömürgelerine de girmeye başlayınca iki devlet arasında önemli bir ekonomik rekabet baş gösterdi.

Alman İmparatorluğu'nun İngiltere için gerek ekonomik gerekse de siyasi tehdit haline gelmesi Britanya için tartışmasız bir savaş nedeniydi. Aynı zamanda, sömürgelerin korunması, deniz yollarının kontrol altında tutulması, küresel şirketlerin hakimiyeti ve Ortadoğu petrol sahalarına sahip olmak stratejileri Alman İmparatorluğu çıkarlarıyla çatışmaktaydı

Almanya'nın İngiltere aleyhine büyümek, İngiltere'nin ise mevcut durumunu korumak istemesi şeklinde başlayan bu ekonomik rekabet iki devleti hızla silahlanma ve bir hesaplaşma yarışına soktu.

Alman-Fransız rekabeti

Almanya 1870 yılında yapılan Sedan Savaşı'nda Fransa'yı yenmişti. 1871'de de siyasî birliğini tamamlayarak sanayisi ve askerî gücüne önem vermeye başlamış ve kısa sürede gelişmiş bir ekonomi ile güçlü bir ordu oluşturmuştu.

Sedan Savaşı sonunda Fransa, Avrupa'da çok değerli bir maden sahası olan Alsas Loren'i (Alsace Lorraine) Almanya'ya bırakmak mecburiyetinde kalmıştı. Bunun yanı sıra yanı başında çok güçlü bir Alman devletinin oluşması ve yükselmesine engel olamamıştı.

Fransa, yanı başında yükselen ve gerek Avrupa siyaseti gerekse sömürgelerine yönelik önemli bir tehdit olarak gördüğü Alman gücünün zayıflamasını istiyordu. Bunun yanı sıra Almanlara kaptırdığı Alsas-Loren'i de tekrar topraklarına katabilmek için fırsat kollamakta idi. Böyle bir işi kendi gücü ile başaramayacağını da bildiği için Almanlara karşı İngiltere ile yakınlaşmaya başladı ve müttefikliğe yöneldi.

Rusyanın Panslavizm (Slav birliği) politikasının Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, Almanya ve Osmanlı Devleti'ni rahatsız etmesi

Slav kökenli halkların kontrolünü eline geçirerek bu sayede Balkanlar ve Doğu Avrupa'da siyasî hakimiyet sağlamak isteyen Rus Çarlığının bu politikası bölgede sorunlar çıkaran ve çatışmalar doğuran bir meseleydi. Doğu Avrupa ve Balkanlara yönelik Rus politikasına karşılık Avusturya-Macaristan ile Alman İmparatorlukları da Pangermenizm politikası güdüyorlardı ve bu durum bir Slav-Germen çatışması yaratıyordu. Ayrıca Rusya'nın Balkanlar üzerindeki politikası, Balkanlar üzerinden Ortadoğudaki enerji kaynaklarına ulaşmak isteyen Almanya'nın menfaatlerine ters düşüyordu.

Panslavizm politikasının bir sonucu olarak Balkanlardaki birçok halk Osmanlı yönetiminden ayrılmışlardı. Yunanistan, Bulgaristan, Sırbistan, Karadağ, Romanya gibi devletlerin gerek oluşmasında gerekse Balkan Savaşı ile sınırlarının genişlemesinde Rusların desteği söz konusuydu ve Panslavizm politikası Osmanlı Devleti ile Rusya'yı karşı karşıya getiriyordu.

Bunun yanı sıra Panslavizm politikası bölgenin diğer büyük imparatorluğu olan Avusturya-Macaristan'ı da rahatsız etmekte idi. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu içerisinde yaşayan Sırlar, bu politikanın da etkisi ile Osmanlı'dan bağımsızlığını kazanmış Sırbistan ile birleşmek amacıyla isyanlar çıkarıyorlardı (savaşın başlamasına neden olan olay da bu meselenin bir sonucudur).

Rusya ayrıca güneyde Osmanlı İmparatorluğu (Boğazlar'ı ve Doğu Anadolu'yu ele geçirmek) ve İran (Petrol alanları) üstünde hakimiyetini sağlamak amacındaydı.

İtalya'nın yayılma politikası

İtalya da Almanya gibi 1870'lere geldiğinde siyasî birliğini sağlamış bir devlet haline geldi. (1859'dan itibaren Kuzey ve Orta İtalya'daki küçük devletlerin Piyomente öncülüğünde birleşmesi ardından 1870'de Roma, 1886'da da Venedik İtalyan birliğine dahil oldular.).

Diğer Avrupa ülkeleri gibi sanayisini ve ordusunu geliştirmeye ve sömürgeler aramaya başlayan İtalya, Afrika'da Libya, Etiyopya ve Somali gibi bazı ülkeleri de işgal ederek sömürgeleştirdi, On İki Adayı elde ederek Ege Denizi'nde etkinlik oluşturdu.

İtalya Irredenta (Büyük İtalya) politikasına yönelen İtalya: Akdeniz'de üstünlük kurmak, Kuzey Afrika'da sömürgeler bulmak, Avusturya-Macaristan hakimiyetinde bulunan bazı toprakları kurtarmak ve Batı Anadolu'da yerleşmek adımları ile bu politikayı gerçekleştirmek istiyordu.

Bu politikayı gerçekleştirebilmek için devletler arasında oluşan bloklaşmada önce İttifak Devletleri safında yer alan İtalya, savaş başladıktan sonra bir süre tarafsız kalmış, menfaatlerine diğer grupta daha rahat erişebileceği inancıyla 1915 yılı içinde yaptığı gizli anlaşmalar sonrası İtilaf Devletleri safında savaşa girmiştir.

Savaşa katılan diğer bazı devletlerin harbe giriş gerekçeleri:

Dünya Harbi sürerken Almanya'nın denizaltı savaşına yönelmesi, ABD'nin dış ticaretine çok olumsuz etkiler yapmış, ABD gemilerinin de zarar görmesine yol açmıştı. Almanya aynı zamanda ABD'nin savaşa girme olasılığına karşı Meksika'nın ABD'ye saldırması konusunda girişimlerde bulunmuştu. Bu durum karşısında Amerikan Kongresi 6 Nisan 1917'de Almanya'ya savaş ilan etmiş ve İtilaf Devletleri safında harbe katılmıştır.

Dönemin önemli güçlerinden biri olarak ortaya çıkmış olan Japonya, Avrupa'daki savaştan yararlanarak Uzakdoğu'da Almanya'nın elindeki bazı sömürgeleri ele geçirip genişlemek için İtilaf Devletleri safında savaşa katılmıştır. Harbe girip üç aylık bir sürede bölgedeki Alman sömürgelerini ele geçiren Japonya, daha sonra savaşın diğer gelişmelerine doğrudan müdahil olmamıştır.

Bunun yanı sıra Bulgaristan, II. Balkan savaşı sonunda rakiplerine kaptırdığı toprakları geri alabilmek ümidiyle 1915'te İttifak Devletleri safında savaşa girecektir. Balkanlardaki diğer devletlerden Romanya 1916, Yunanistan ise 1917'de İtilaf sasında konumlanacaktır.

SAVAŞIN BAŞLAMASI

I. Dünya Savaşı'nın kıvılcımı 28 Haziran 1914'te Avusturya-Macaristan İmparatorluğu toprakları içerisinde bulunan Saraybosna'da ortaya çıkmıştır. Rusyanın desteği ile Büyük Sırbistan'ı kurmak isteyen Sırbistan Devleti (Osmanlıdan ayrılarak bağımsız olmuştu), Avusturya-Macaristan sınırları içinde kalan Sırları sürekli isyana teşvik edip bu devlete karşı ayaklanma çıkarmalarına sebep olmaktaydı. Bu durum karşısında Avusturya-Macaristan, kendi sınırları içindeki Sırları dize getirmek adına Bosna'da askerî bir manevra yaparak gücünü göstermek istedi. Ancak Bosna'daki birliklerin manevralarında hazır bulunan Avusturya-Macaristan veliahdı Arşidük Ferdinand ve eşi, burada bir Sırp milliyetçisi tarafından vurularak öldürüldü. Bu gelişme üzerine Avusturya-Macaristan devleti, olayın tetikleyicisi olarak düşündüğü Sırbistan devletine savaş açtı(28 Temmuz 1914). Böylece I. Dünya Savaşı başlamış oldu.

Avusturya-Macaristan'ın Sırbistan'a savaş açması üzerine Sırların hamisi olan Rusya hemen seferberlik ilan etti. Bu duruma karşılık veren Almanya ise bu seferberliğin durdurulmasını istediği Rusya'dan olumsuz cevap alınca 1 Ağustosta Rusya'ya savaş ilan etti. Bu gelişme üzerine Fransa seferberlik ilan edince de Almanya ilk olarak 3 Ağustosta Fransa'ya, bu devletin topraklarına erişebilmek için de bir gün sonra Belçika'ya savaş açtı. Bu gelişmelere seyirci kalmayan İngiltere de 4 Ağustos 1914 günü Almanya'ya savaş ilan etti.

Böylece bir Balkan savaşı gibi başlayıp Avrupa savaşı haline dönüşen mücadelenin bir cephesinde Sırbistan, Karadağ, Rusya, Belçika, Fransa ve İngiltere; diğer cephesinde Almanya ve Avusturya-Macaristan yer aldılar. Fakat daha sonra bu savaşa Osmanlı Devleti, İtalya, Romanya, Bulgaristan gibi bölge devletleri ile Japonya, ABD gibi uzak sahalardan devletler de eklenince mücadele bir dünya savaşı haline döndü.

I. DÜNYA SAVAŞI'NDA OSMANLI DEVLETİ'NİN DURUMU

• Osmanlı Devletinin Savaşa Girme Nedenleri ve Savaşa Katılması

- Son dönemlerde yaşadığı Trablusgarp ve Balkan Savaşları ile birlikte Osmanlı Devleti'nin ayakta tutulması politikasından vazgeçildiği ve siyasî yalnızlığa sürüklendiği görülmüştü. Devlet hem son dönemde kaybettiği toprakları geri kazanabilmek hem de siyasî yalnızlıktan kurtulabilmek istiyordu.
- Devlet adamları bu siyasî yalnızlıktan kurtulabilmek ve devleti ayakta tutabilmek için I. Dünya Savaşında yer almayı bir çıkış yolu olarak görmüşlerdir. Bu amaçla devletlerarası gruplaşmada önce İtilaf Devletleri nezdinde girişimlerde bulunulup müttefiklik anlaşması yapılmak istendiyse de Osmanlı'nın bu girişimleri sonuçsuz kalmıştır. Bu grupta özellikle Rusya'nın bulunması bunda etkili olmuştur.
- Dönemin İttihat ve Terakki yönetimi bunun üzerine İttifak Devletleri ile birleşmeyi bir zorunluluk mahiyetinde görmüş ve 2 Ağustos 1914'te Almanya ile ittifak anlaşması imzalamışlardır.
- Bu anlaşmanın ikinci maddesi Osmanlı Devleti'nin savaşa katılma şartını Almanya ile Rusya arasında savaş başlamasına bağlamıştır. Almanya'nın Rusya'ya 1 Ağustosta savaş açtığı düşünüldüğünde bu anlaşma imzalandığında zaten Osmanlı'nın savaşa girmeyi de kabul ettiği düşünülebilir. Anlaşma 1918 Aralığına kadar sürecektir ve Almanya, Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü silah zoruyla da olsa korumayı garanti etmektedir.
- Anlaşmanın imzalandığı gün Harbiye Nazırı Enver Paşa'nın emriyle seferberlik ilan edilmiş ve ayrıca Meclis-i Mebusan tatil edilmiştir. Ancak savaşa hemen girilmemiş ve kısa sürecek olan bir tarafsızlık dönemi yaşanmıştır.

- Ancak bu tarafsızlık tutumu kısa sürecektir. Alman donanmasına bağlı Goeben ve Breslau gemileri, planlanan bir çerçevede Avusturya-Macaristan ve İtalya donanmalarıyla birleşip Akdeniz’de İtilaf Devletlerinin donanmalarına karşı savaşıacaktı. Fakat tam bu sırada İtalya’nın İttifaktan ayrılıp tarafsızlığını ilan etmesi ve Avusturyanın da plana uygun hareket etmemesi üzerine iki Alman gemisi Osmanlı Devleti ile yapılan anlaşmaya dayanarak Çanakkale Boğazına yönelmişlerdir. İngiliz ve Fransız donanmalarının takip ettiği bu iki gemi 10 Ağustos 1914 günü Çanakkale Boğazından geçerek Marmara Denizine girmişlerdir. Bunun üzerine İtilaf Devletleri, Alman gemilerinin Türk sularına girmesine izin vermekle tarafsızlığı ihlal ettiğini ve bu gemilerin Türk sularından çıkarılması gerektiğini Osmanlı Devletine bildirmişlerdir. Osmanlı yönetimi ise savaşa girmemek adına farklı bir çözüm bulmuş ve bu iki geminin Almanya’dan satın alındığını bildirerek gemilere Yavuz ve Midilli isimlerini vermiştir.
- Ancak bu savaşa girmeme durumu da kısa sürecektir. Yavuz zırhlısının kaptanı olan Amiral Souchon bir süre sonra Osmanlı donanmasının birinci kumandanlığına getirilmiş, 27 Ekim günü onun komutasındaki Osmanlı donanması talim amacıyla Marmara’dan Karadeniz’e geçmiştir. 29 Ekim 1914 günü ise tarihimizde «Karadeniz Olayı» denilen olay yaşanmıştır. Souchon komutasındaki Türk donanması eğitim düzenini bozan faaliyetlerde bulunan Rus donanması ile çatışmaya başlamış ve gerçekleşen savaşta 2 Rus ve 1 Fransız gemisi batırılmıştır. Ardından da Türk donanması Rusların Sivastopol, Odesa, Kefe liman ve şehirlerini bombardımana tutmuştur.
- Böylece Osmanlı Devleti fiilen savaşa iştirak etmiştir. Karadeniz Olayı ardından 2 Kasım Rusya, 5 Kasım da İngiltere ve Fransa Osmanlı Devleti’ne savaş ilan etmişlerdir. Osmanlı Devleti de karşılık olarak 11 Kasım 1914 günü resmen İtilaf Devletlerine savaş açmıştır. Yine aynı tarihte Osmanlı Padişahı V. Mehmet Reşat da dünyadaki tüm müslümanların halifesi sıfatıyla «Cihad-ı Ekber» ilan etmiştir.

OSMANLI DEVLETİ'NİN SAVAŞA GİRMESİYLE:

- Yeni cepheler açılmış, savaş daha geniş bir alana yayılmış ve savaşın uzamasına sebebiyet vermiştir.
- Osmanlı'nın katıldığı İttifak Devletleri grubuna avantaj sağlamış, Almanların Avrupa'daki cephelerdeki yükünün hafiflemesine ve rahatlmasına yol açmıştır.
- Boğazların kapanmasıyla Rusya'nın İtilaf Devletleri ile bağlantısı zedelenmiştir.
- Savaşın Mısır'da Süveyş Kanalı ve Ortadoğuya da kaymasıyla İngiliz sömürge yolları için bir tehlike belirmiştir.
- Osmanlının savaşa girmesi ile İtilaf Devletleri arasında gizli anlaşmaların da gündeme gelmiş ve savaş sonrası uygulanmak için anlaşmalar yapılmıştır.

ALMANYA'NIN OSMANLI DEVLETİ'Nİ SAVAŞA ÇEKMEK İSTEMESİNİN NEDENLERİ:

- Osmanlı Devleti'nin jeopolitik konumundan yararlanarak savaşın geniş bir sahaya yayılmasını istiyordu.
- Böylece savaşı Orta ve Yakındoğu'ya kaydırarak savaş cephelerini çoğaltmak ve Avrupa'daki cephelerde rahatlamak istiyordu.
- Rusya'nın dikkatini Avrupa dışına çekmiş ve Osmanlı Devleti ile uğraşır hale getirmiş olacaktı.
- İngilizlerin sömürge yollarını kesmek istiyordu(Süveyş Kanalı cephesi)
- Rusya'nın İtilaf Devletleri ile bağlantısını kesmek istiyordu (Boğazlar)
- Osmanlı padişahının halifelik sıfatından faydalanarak ilan edeceği kutsal cihat yoluyla Müslümanları harekete geçirmek; böylece sömürgelerindeki Müslümanları İngiliz ve Fransızlara, ülkesi içindeki Müslümanları da Ruslara karşı kıışkırtmak istiyordu.
- Bunların yanı sıra her ne kadar Osmanlı Devleti teknik ve silah bakımından geri planda ise de, onun hammadde ve insan gücü potansiyelinden faydalanmak istiyordu.